



**TARMAKBİR**

*Toprađa İz Birakanlar*

**TARIM MAKİNALARI  
ENDÜSTRİSİ  
SORUNLAR  
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Rev: 26.07.2019



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

İlk pulluğunu 1861’de Bursa’da, ilk traktörünü 1955’de Ankara’da üreten Türkiye, bu illere rağmen Avrupa ve Amerika Birleşik Devletlerinde 19. yüzyılın sonlarında meydana gelen enerji devriminin etkilerini, tarımda ve de sanayide oldukça geç yaşamıştır. Türkiye tarım makineleri parkı oldukça yaşlı traktör ve ekipmanlardan oluşmaktadır. Örneğin güncel TÜİK verilerine göre mevcut (tarımda kullanılan) traktör parkında yaklaşık 1,3 milyon adet traktörün yaş ortalaması 24’dür. Parın %46’si 25 yaş ve üstündedir. Bu traktörlerin yaş ortalaması ise 38,7’dir.

Diğer yandan parkta, trafik kayıtlarında gözükmesine rağmen işlemez durumda olan traktörlerin varlığının yanı sıra trafik kaydından düşürülmüş ama aktif olarak çalışan traktörler de mevcuttur.

Yaşlı tarım makinelerinin, -ne denli bakımlı olurlarsa olsunlar- verimli kullanılmaları mümkün değildir. Mekanik ve ekonomik ömrünü fazlasıyla doldurmuş tarım makineleri ile çalışmak, ülkemiz tarımında olağanüstü boyutlarda ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Bu kayıpların başında aşırı yakıt ve yağ tüketimi gelmektedir. Yakıt ve yağ maliyetinin yanı sıra bakım-onarım masraflarında da büyük artışlara yol açan yaşlı tarımsal mekanizasyon araçları parkı, ürün verimini düşürmekte ve kalite kayıplarına neden olmaktadır. Tüm bu olumsuzlukların yanı sıra iş verimi düşmekte, zaman kayıplarına artmaktadır. Ayrıca hepsinden önemlisi, bu traktörler ve ekipmanlar kaza yapma ve can güvenliği riskleri açısından yüksek risk taşımaktadır. CARE (Community Road Accident Database- Yol Kazaları Veritabanı Topluluğu) veritabanından alınan 7 AB Ülkesine ait (Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık) istatistikî bilgilere göre, yaralanma ile sonuçlanan yol kazalarının %56’sında ve ölümlerle sonuçlanan yol kazalarının %69’unda, 12 yaşından büyük traktörler yer almıştır.

Mekanik ve ekonomik ömrünü fazlasıyla doldurmuş tarım makineleri ile çalışmak, anılan ekonomik kayıpların yanı sıra limitlerin çok üstünde çevre kirliliğine yol açmaktadır. AB ve diğer bazı gelişmiş ülkelerde değişik nedenlerle yaratılan çevre kirliliklerinin birer sosyal maliyetleri olduğu kabul edilmekte ve hükümetlerin çevrenin korunmasına yönelik yatırımları, kısaca “Karbon Sosyal Maliyeti” (SCC-Social Cost of Carbon) olarak adlandırılan bu maliyetler ölçüsünde finanse etmeleri planlanmaktadır.

Parkın son derece eski traktör ve ekipmanlardan oluşması, arazi ölçeklerimizin küçük olması ve elbette çiftçilerimizin düşük alım gücü, modern tarımın en önemli unsuru haline gelen hassas tarım uygulamalarını ve yüksek kapasiteli tarım makineleri kullanımını da imkansız hale getirmektedir. Diğer yandan, talebin arzı şekillendirmesine bağlı olarak, tarımda gelişmiş ülkelerde gittikçe daha fazla ön plana çıkan bu trend, tarım makinelerini imalat sanayisini de bu gelişim yönünde tetiklemektedir. Neticede sadece tarımda değil, tarım makinelerinde de kısmen dışa bağımlı bir hale gelmemiz orta ve uzun vadede bizi bekleyen önemli bir tehdittir.



## 1. Bir Tarım Girdisi Olarak Tarımsal Mekanizasyon Araçlarına Dair Politika ve Strateji Hataları

### Devletin Tarımsal Mekanizasyon Politikaları

Yapılan değerlendirmelere göre, 2050 yılında hem artan nüfus ve hem de zenginleşen orta sınıfın gıda ihtiyaçlarını ve kısmen de dünyanın enerji ihtiyacını karşılamak için, bugünkünün 2 katı kadar tarımsal üretim yapılması gerekecek. Bununla birlikte, dünyadaki tarıma elverişli alanların ve kullanılabilir su kaynaklarının sınırlı olması, gıda üretiminin arttırılabilmesi karşısında birer engel olarak duruyorlar. Tüm bu veriler ışığında tarımda klasik yöntemlerin geçimlik üretim yapan çiftçilere bırakılıp, son teknolojik unsurları içinde barındıran yeni yöntemlere geçilmesi” sonucuna ulaşılmaktadır. Tabii bunun için öncelikle daha büyük tarımsal işletmelere, daha büyük tarım arazilerine ihtiyaç duyulacaktır. Parçalı ve küçük arazilerle, gelişmiş tarımın verimli bir şekilde yapılması mümkün görünmemektedir. Diğer yandan yeni dönem tarımı için gerekli olan çok önemli bir diğer unsur, buna uygun tarımsal mekanizasyon araçlarının kullanımı olacaktır.

Geleneksel tarımdan koruyucu toprak işleme ve sıfır toprak işlemeye geçişte daha fazla karmaşık bir yapıya bürünen mekanizasyon araçları, hassas tarıma geçişte akıllı tarım makinelerini ve mekatronik unsurları da beraberinde getirmektedir. Makinaların giderek daha kapasiteli ve deyim yerindeyse “akıllı” hale geldiği bir dönemde, bu yatırımların altından kalkabilmemiz için devletin muhakkak kısa, orta ve uzun vadeli bir “tarımsal mekanizasyon politikası” olmalıdır.

***Makinaların giderek daha kapasiteli ve deyim yerindeyse “akıllı” hale geldiği bir dönemde, tarım işletmelerinin hiç değilse bir kısmının tarımsal mekanizasyon yatırımların altından kalkabilmesi için devletin muhakkak kısa orta ve uzun vadeli bir “tarımsal mekanizasyon politikası” ve “tarımsal mekanizasyon destekleme politikası” olmalıdır. Bunu da sektörün tüm paydaşlarıyla birlikte, ortak bir akılla üretmelidir.***

Örneğin hassas tarım konusunda kısa ve orta vadeli destek programları açıklanmalı, böylece arazi büyüklüğü hassas tarım yapmaya uygun çiftçiler ve bu konuda üretim yapmak isteyen sanayiciler planlama yapabilmelidir. Tabii sadece hassas tarım değil, mekanizasyonun diğer unsurları için de ivedilikle mevcut durumun analizi yapılmalı ve gelecek politikaları belirlenmelidir. Artan nüfusumuz ve azalan tarım arazileri için tek çıkar yolumuz verim artışı olacaktır. Bu durumda da son teknoloji tarım makinelerinin kullanımı ve dolayısıyla üretimi büyük bir önem taşımaktadır. Bu tür makinelerin üretilmesi için belirli bir ürün geliştirme, tasarım, tarla denemeleri gibi zor ve meşakkatli süreçler söz konusudur. Dolayısıyla sanayicilerin Ar-Ge, nitelikli personel ve üretim araçları yatırımı yapabilmesi için bilgiye, zamana, sermayeye ihtiyaçları olduğu kadar bunları bir araya getirecek bir takvime ve uzun vadeli politikalara da ihtiyaçları vardır.

Bu kapsamda öncelikle devletten beklenen çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

- ***En son 2001 yılında yapılan “Genel Tarım Sayımı” ivedi bir biçimde yenilenmelidir. Mevcut durumda örnekleme yöntemi ile en son 2016 yılında yapılan “Tarımsal İşletme Yapı Araştırması” ile ÇKS sisteminden elde edilen bilgiler genel fotoğrafı yansıtması açısından yetersizdir. Tarım sayımından elde edilecek bilgiler (envanterimizde bulunan tarımsal mekanizasyon araçları, tarımsal işletmelerin büyüklükleri vs) ile ÇKS ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde yürütülen faaliyetler ve projeler, asgari gıda güvenliği arzını sağlamak üzere çeşitli tarımsal parametrelerimizin optimizasyonunu (arazi kullanım planlaması,***



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

*sorunlu tarım alanlarının tespiti, üretim planlaması, sanal toplulaştırma, ekonomik traktör ve ekipman parkı vs) sağlamak üzere kullanılmalıdır.*

- *Tarımsal mekanizasyon araçları kullanımı konusunda dinamik ve izlenebilir bir yapıda olmak kaydıyla strateji ve politika (uygulama ve destekleme) belgeleri oluşturulmalıdır. Politikalar, bakan ve bakanlık üst yönetimi değişikliklerinden bile etkilenmemelidir. Politikaların tarımın tüm paydaşlarınca, ortak bir akılla üretilmesi ve sonuçlarının takip edilmesi önemlidir.*
- *Geçmiş dönemlerde uygulanan veya halen uygulanmaya devam eden tarımsal mekanizasyon araçlarının edinimine yönelik destek programlarının (sübvansiyonlu krediler, hibeler vs) sonuç analizleri yapılmalıdır. Gelecek dönem destekleme politikalarımıza temel oluşturması açısından (Ülkemiz için model olabilecek) çeşitli ülkelerdeki tarımsal mekanizasyon destek programları incelenmelidir. Alternatif destekleme modelleri üzerinde “düzenleyici etki analizi” çalışmaları mutlaka yapılmalıdır.*
- *Destekler, işletme ölçekleri/ büyüklükleri ve ihtiyaçlara göre belirlenmelidir. İşletme büyüklükleri ve yapıları değiştikçe, ihtiyaç duyulan tarım makineleri de kapasite, teknoloji ve nitelik olarak değişmektedir. Mevcut durumda arazi büyüklükleri ve işletme ölçeklerine bakılmadan homojen yapıda bir destekleme sistemi uygulanmaktadır. Bu durum her iki taraf için de verimsizliğe ve kaynak israfına neden olmaktadır. Deyim yerindeyse “terzi işi destekleme politikaları” oluşturulmalıdır.*
- *Oluşturulacak destekleme model ne olursa olsun, verilen destekler kapsamında daha fazla katma değer yaratan işletmeler için verilen teşvikler artırılmalıdır.*
- *Destekler, dışa bağımlılığımızı azaltacak şekilde, yerli üretimi teşvik eder nitelikte olmalıdır.*
- *Destek programlarının gelecek dönemlerde uygulanmak üzere önceden ilan edilmesi elzemdir. Özellikle akıllı tarım gibi çok üst düzeyde teknoloji içeren türden makinelerin üretilmesi için araştırma, modelleme, ürün geliştirme, tarla denemeleri gibi uzun bir döneme yayılan zor ve meşakkatli bir süreç söz konusudur.*
- *Miras yoluyla arazilerin bölünmesini önleyecek tasarı kanunlaşmış, arazi toplulaştırma çalışmaları hız kazanmıştır. Bununla birlikte, toplulaştırma yapılacak arazinin büyüklüğü ve sosyal/teknik engeller nedeniyle sınırsız köy projeleri, sanal toplulaştırma gibi ilave çalışmaların yapılması önemlidir. Halen ortalama arazi büyüklüğü artış trendi arzu edilen seviyelerde değildir. Özellikle akıllı tarımın birçok unsuru için daha büyük tarım arazilerine gereksinim vardır. AB’deki verim yüksekliğinin önemli bir nedeni arazi ölçekleridir.*
- *Ortak makine kullanımında şimdiye kadar uygulanan metodlar, tarımın kendine özel zaman kısıtları, ortalama arazi büyüklükleri ve özellikle çiftçilerimizin sosyal alışkanlıkları nedeniyle başarılı olamamıştır. Fransa ve Almanya’daki ortak makine kullanımı modelleri incelenip, ülkemize özgü bir “Ortak Makine Kullanım Modeli veya Modelleri” oluşturulmalıdır.*
- *TZOB gibi çiftçi örgütleri tarafından modern tarım teknolojilerine yönelik çiftçi eğitimlerine başlanmalıdır. Bu konuda Almanya’daki DEULA modeli örnek alınabilir. Akıllı tarım konusunda özellikle önder çiftçilerin eğitimi çok önemlidir.*
- *Mekanizasyon araçlarının -en azından bir kısmının- doğru ve güvenli kullanımı, kazaların önlenmesi, çevrenin ve kaynakların korunması hususlarında kamu spotları hazırlanmalıdır.*
- *Halen Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde olan ve yılda bir toplanarak tavsiye kararları alan “Tarımsal Mekanizasyon Kurulu”, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren “Teknik Komiteler” sistemi model alınarak daha dinamik bir hale getirilmelidir.*



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

## 2. Sanayicilerin 'İndirilmiş ve Devreden KDV' Sorunu

### İndirilmiş KDV'den doğan alacaklar

%18 KDV ile üretim için alınan parçaların, tarım makinası haline geldikten sonra %8 KDV ile satılması, üreticiler üzerinde ciddi bir finansal yük oluşturmaktadır. 2017 yılı Nisan ayında yapılan bir düzenleme ile KDV iadelerinin, yılı içinde vergilendirme dönemleri itibariyle talep edilmesi kaydıyla nakden yapılması uygun görülmüşse de bu düzenleme pratiğe yansıyamamıştır. Mevzuattan kaynaklanan sorunlar nedeniyle iadeler çok geç alınmaktadır. Diğer yandan ithal makinaların %8 KDV ile ülkeye girmesi ve %8 ile satılması da bu anlamda finansal açıdan haksız rekabete de sebep olmaktadır

### Devreden KDV'den doğan alacaklar

İndirimli KDV uygulamasında, satışa konu mal ile ilgili teslim ve hizmetlerin gerçekleştiği vergilendirme döneminden sonra ortaya çıkan giderler ve/veya yapılan iskontolar (mesela bayi prim ödemeleri ya da yedek parça satışları ya da garanti kapsamındaki işçilik giderleri) dolayısı ile yüklenilen KDV, şirketlerin üzerinden her geçen gün artan ve hiçbir şekilde geri alınamayan bir yük oluşturmakla birlikte, 06 Nisan 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren KDV Kanunu'nda değişiklikler içeren 'Torba Yasa Tasarısı', bu tarihten sonra ortaya çıkan giderler veya yapılan iskontolar dolayısı ile yüklenilen ve indirim yoluyla telafi edilemeyen KDV'nin iade edilmesi imkânı sağlamıştır (KDV Kanunu Md. 29/2). Ancak 5 Nisan'a kadar hak edilen alacaklar yine şirketlerin üzerinde bir finans yükü olarak kalmıştır.

Bu uygulama, şirketlerin üzerinden her geçen gün artan ve hiçbir şekilde geri alınamayan bir yük oluşturmaktadır. O kadar ki şirketlerin bir kısmı için KDV alacakları, sermayelerini aşan duruma gelmiş olup, nakit döngüsü için firmaların önemli bir kısmı banka kredisi yolu ile bu açığını telafi yoluna gitmektedir. Bu da, bir maliyet unsuru olan faizler de ürün fiyatına ve dolayısı ile çiftçiye yansıtılmaktadır.

***Eylem: İndirilmiş orana tabi işlemlerden doğan KDV iadelerinin makul sayılabilecek bir süre içinde nakden ödenmesi sağlanmalıdır. Şirketlerin 2008 yılından beri Devreden KDV hesaplarında biriken tutarların, taksitler halinde de olsa ödenmesi için yasal düzenleme yapılmalıdır. Bu düzenlemeler, sektörün bankalara olan bağımlılığını bitirecek, alacaklar mutlaka yatırım ve istihdam olarak ekonomiye geri dönecektir.***





# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

### 3. Mekanizasyon Kredileri ve Kredi Kuruluşları

Çiftçilerimiz, sezon sonunda ne kadar kazanacağını bilmeden, fiyatı sürekli artan tarımsal girdileri bir araya getirip üretim yapmaktadır. Fiyatı uluslararası borsalarda şekillenen ürünlerinin yanı sıra, tarımın doğa koşullarına bağlılığı, bu kapsamda son yıllarda etkisi giderek daha fazla hissedilen anlık aşırı yağışlar, kuraklık, sel vb etkenler, tarım işletmelerinin gereken ölçüde makine yatırımı yapmasına zaten önemli bir engel teşkil etmektedir. İşletmeler bu sorunlarla mücadele ederken, bir yandan da kredilerin faiz yükü karşısında mekanizasyon alt yapılarını iyileştirme yönünde hareket edememektedir.

Türkiye'de çiftçilerin %90'ı banka kredisi aracılığı ile traktör satın almaktadır. Genellikle, kredilerin vadeleri 5-6 yıldır. Traktör bedelinin %75'i kadar kredi verilmektedir. Traktör kredilerinde teminat olarak "araç rehini", %75 gibi bir oranda kullanılmaktadır.

Traktör pazarındaki satışların %90'ı banka kredisi ile yapılmaktadır. Ziraat Bankası'nın tarımsal krediler içinde mekanizasyona aktardığı pay %15 seviyelerindedir. Mekanizasyon kredileri içinde de traktöre aktardığı pay %75, ekipmana ayırdığı pay %15, sulama araçlarına ayırdığı pay %10'dur. Ekipman kredilerinin bu seviyede düşük olmasının temel sebebi, kredi için gayrimenkul teminatı istenmesi (Taşınır Rehini Kanunu'na rağmen) ve ipotek ve kredi masraflarıdır. Küçük Ekipman Kredisi (KEK) paketi ile çiftçinin kredi notu iyiye 25 bin TL ye kadar imza karşılığı kredi alabilmekteyse de, limitin bazı makineler için az olması, çiftçinin genel durumu (kredi notunun düşük olması) ve dosya masrafları nedeniyle bu paket yeterli seviyede bir işlem hacmine ulaşamamaktadır. Bu nedenle bayi ve fabrikalar, çiftçi finansmanını üstlenmek zorunda kalmaktadır (Ekipman satışlarında ise tarımsal sulama sistemleri hariç Tarım Kredi Kooperatiflerinin %8, Ziraat Bankası'nın %5 pay aldığı öngörülmektedir).

Tarım Kredi Kooperatiflerinde kurum satışlarında %21 oranıyla gübre ilk sırada gelmektedir. Mekanizasyonun cirosu %6'lık bir seviyeye karşılık gelirken sulamanın payı %1'dir. Çiftçi finansmanında bir diğer önemli faktör Pankobirlik'dir. Pankobirlik'te girdi bazında en çok gübre alımı yapılırken, tarım makinelerinin payı yaklaşık %15 seviyesindedir.

#### Ziraat Bankası Kanalıyla Yapılan Satışlar

Ziraat bankası aracılığı ile yapılan satışlara dair genel sorunlar aşağıda özetlenmiştir.

Çiftçilerin kayda değer bir kısmının banka nezdindeki kredi limitleri az olduğu için, makinaya sıra gelmeden bu limit dolmaktadır. Diğer yandan Genel Müdürlük tarafından şubelere tanınan limitler azaltıldığı için, limit aşımı söz konusu olduğunda (şubelerle bölge müdürlükleri arasındaki işlemler nedeniyle) 1 ayı bulan gecikmeler yaşanabilmektedir.

Ziraat bankası kredilerinde yaşanan bir diğer sorun öz kaynak kullanımıyla ilgilidir. 2017 yılının ikinci yarısının başlarında öz kaynak kullanımında değişikliğe gidilmiş olup, kredi onaylanmadan, yani başvuru aşamasında şubeler peşinat istemeye başlamışlardır. Bu durum çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Peşinatın genel olarak çiftçiler adına bayiler tarafından ödenmesinin sürdürülebilir olmamasının yanı sıra, kredinin onaylanmaması durumunda bayinin parasını çiftçiden ve bankadan geri alması da ayrı ve zorlu bir sürece sebep olmaktadır. Öz kaynak kapsamında yaşanan bir diğer sorun ise traktör takası sırasında yaşanmaktadır. Eski uygulamada, bayi müşteri adına peşinatı takas olarak aldığını beyan ederken, yeni uygulamada traktörü üzerine devir alması gerekmektedir. Bu durum ise süreci çok olumsuz etkilemektedir. Traktörde yaşanan bu sıkıntıların yanı sıra ekipman kredisinde de farklı sorunlar söz konusu olmaktadır. Ekipman kredisinde ekspertiz, raporlama, limit tahsisi, komisyon, sigorta vs. ile dosya masraflarının 800 – 1.500 TL arasında olması, ipotek tesisi masrafları ve tapu dairelerindeki bürokratik işlemler, bazı masrafların



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

her yıl yapılan limit çalışmaları ile tekrar tekrar alınması, alım gücü yetersiz olan çiftçilerin sürekli finansman ihtiyacından dolayı şubelerde dosyaların birikmesi, personel yetersizliği ile birleşince kredi alma sürecinin 2 aya kadar uzaması, küçük ekipman kredisinde 25.000 TL limitin bazı makinalar için yetersiz kalması (özellikle hayvancılıkla ilgili ekipmanlarda) ve 25.000 TL üstü kredilerde %25 öz kaynak talep edilmesi yaşanan olumsuzluklar arasındadır.

## **Eylem:**

- **Tarımsal mekanizasyon yatırımlarına T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince uygulanan, tarımsal üretime dair düşük faizli yatırım kredisi için cari faizlerden yapılan indirim oranı, %100 olmalıdır. Tarımsal mekanizasyon parkı son derece yaşlı olan üreticilerimiz, ihtiyacı olan tarım makinalarına uzun vadede, faizsiz kredilerle erişebilmelidir.**
- **Sübvansiyonlu kredilerin diğer bankalar üzerinden de eşit şartlarda verilmesi sağlanmalıdır.**
- **İpotek ve teminat şartları hafifletilmelidir. Kredi temini için gerekli masraflar -özellikle küçük ekipman kredisi için- daha makul seviyelere getirilmelidir.**
- **Kredi alma sürecini olumsuz etkileyen faktörler elimine edilmelidir. Aynı kapsamdaki bir dosyanın onaylanması için gerekli süreç, şubeler arasında makul karşılanması mümkün olmayan seviyelerde değişiklik göstermemelidir.**
- **Küçük ekipman kredisi için tavan değer artırılmalıdır.**
- **Özkaynak katkı oranı (özellikle pahalı makinalar için) düşürülmelidir.**
- **Teminat çeşitliliği artırılmalıdır. Taşınır varlıkların rehni kanunu kapsamında, trafik tesciline tabi olmayan tarım makinaları için de tescil ve ipotek sistemi getirilmeli, böylece üreticiden istenen teminatlar asgariye indirilmelidir.**

## **Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kanalıyla Yapılan Satışlar**

Çiftçilerin, Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği satış kanalını da çok az kullanmasının çeşitli nedenleri mevcuttur. Bu nedenler arasında, birim kooperatiflerin öncelikli olarak (daha kısa vadede dönüşü olması nedeniyle) farklı tarımsal girdileri kredilendirmeye ağırlık vermesi ilk sırada gelmektedir. Diğer yandan çiftçi kredi limitinin mazot, gübre gibi girdiler için ancak yetmesi, bu satış kanalında yaşanan diğer olumsuzluklar arasındadır.

**Eylem: Çiftçilerin kredi limitlerinde mekanizasyon için (başka bir fasılda kullanılması mümkün olmayan) bir pay ayrılmalıdır.**



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

## 4. Tarımsal Mekanizasyon Parkının Yenilenmesi İhtiyacı

### Ekipman Parkının Yenilenmesi

Tarımsal mekanizasyon seviyesinin belirlenmesi için kullanılan birim traktör başına düşen ekipman sayısı veya ağırlığı gibi kriterler, değişen malzeme teknolojisi, makinalardaki elektronik unsurların artması, kombine makine kullanımı gibi etmenlerden dolayı giderek geçerliliğini yitirmektedir. Bu ölçümleme bir yana, bir başka kritik nokta da mevcut parkın oldukça yaşlı ekipmanlardan oluştuğu gerçeğidir. Kullanım ömürleri dolmuş veya eski teknolojiye sahip ekipmanların -ne denli bakımlı olurlarsa olsunlar- verimli kullanılmaları mümkün değildir. Ömrünü doldurmuş veya eski teknoloji ekipman kullanılmasının neden olduğu ekonomik kayıpların bedeli, çiftçilerimize verilmekte olan tarımsal destekleri alıp götürmektedir. Bu tip tarımsal mekanizasyon araçlarıyla çalışmak, yakıt ve yağ maliyetinin yanı sıra bakım-onarım masraflarında da büyük artışlara yol açmakta, ayrıca tarımsal faaliyetlerde ürün verimi ve kalitesi için büyük önem taşıyan iş ve zaman kayıplarına neden olmaktadır. Bu konuda verilebilecek ölçümlenebilir en güzel örnek, ülkemizdeki hububat hasadının sonuçlarıdır. Ülkemizde biçerdöverlerle hasadı yapılan buğday miktarı, oransal olarak yaklaşık %80 olarak kabul edilmektedir. 10 yaş ve üzerinde olup teorik mekanik ömrünü doldurmuş biçerdöverlerle (Parkın yaklaşık %60'ı), 8 milyon ton buğdayın (Yıllık 20 milyon ton buğday hasadı üzerinden, toplam biçerdöverle yapılan hasadın yarısı) hasadının yapıldığı düşünülürse, bu biçerdöverlerdeki her %1'lik önlenilebilir dane kaybı, 80 bin ton buğdaya yani 2016 Nisan fiyatlarıyla itibarıyla yaklaşık 80 milyon TL'ye denk gelmektedir (Son teknoloji ve ayarları doğru yapılmış bir biçerdöverdeki dane kaybı %1'dir). Bu sadece ürün kaybının karşılığıdır. İş kaybı, kalite kaybı ve aşırı işletme giderleri, ayrıca hesap edilmelidir.

### Traktör Yenileme Programının Hayata Geçirilmesi

Yaşlı traktörlerin, -ne denli bakımlı olurlarsa olsunlar- verimli kullanılmaları mümkün değildir. Mekanik ve ekonomik ömrünü fazlasıyla doldurmuş traktörlerle çalışmak ülkemiz tarımında olağanüstü boyutlarda ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Bu kayıpların başında aşırı yakıt ve yağ tüketimi gelmektedir. Eski teknoloji ürünü olmaları ve çok eskimiş bulunmaları nedeniyle, bunların çalışır durumda tutulmaları çok zorlaşmıştır.

Ömrünü doldurmuş traktör kullanılmasının neden olduğu ekonomik kayıpların bedeli, çiftçilerimize verilmekte olan tarımsal destekleri alıp götürmektedir. Ekonomik ömrünü doldurmuş traktörle çalışmak, yakıt ve yağ maliyetinin yanı sıra bakım-onarım masraflarında da büyük artışlara yol açmakta, ayrıca tarımsal faaliyetlerde ürün verimi ve kalitesi için büyük önem taşıyan iş ve zaman kayıplarına neden olmaktadır. Ayrıca hepsinden önemlisi, bu traktörler kaza yapma ve can güvenliği riskleri açısından yüksek risk taşımaktadır. CARE (Community Road Accident Database- Yol Kazaları Veritabanı Topluluğu) veritabanından alınan 7 AB Ülkesine ait (Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık) istatistikî bilgilere göre, yaralanma ile sonuçlanan yol kazalarının %56'sında ve ölümlerle sonuçlanan yol kazalarının %69'unda, 12 yaşından büyük traktörler yer almıştır. Ömür dışı traktör kullanımı, anılan ekonomik kayıpların yanı sıra limitlerin çok üstünde çevre kirliliğine yol açmaktadır. AB ve diğer bazı gelişmiş ülkelerde değişik nedenlerle yaratılan çevre kirliliklerinin birer sosyal maliyetleri olduğu kabul edilmekte ve hükümetlerin çevrenin korunmasına yönelik yatırımları, kısaca "Karbon Sosyal Maliyeti" (SCC-Social Cost of Carbon) olarak adlandırılan bu maliyetler ölçüsünde finanse etmeleri planlanmaktadır.

Ömrünü çoktan doldurmuş bu traktörlerle çalışmanın neden olduğu parasal kayıplar çiftçilerimizce de bilinmekte, ancak gelir yetersizliği nedeniyle yenilenememektedir. Daha da kötüsü birçok çiftçi yeni üretim için gerekli finansı temin amacıyla, eski traktörünü borçlanma aracı olarak kullanmakta, eski traktörünün değerinin bir kısmını yeni traktörün peşinatına saydırmak, kalan kısmını da nakde çevirmek suretiyle yenilenmektedir. Bu durum bir yandan çiftçilerimizi borç batağına sürüklerken, diğer yandan ikinci el traktör fiyatlarının gerçek değerlerinin çok üstüne çıkmasına yol açmakta ve böylece traktör yenileme sürecinin





# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

olağan dinamiğini yitirmesine ve yeni traktör talebinin baskılanmasına neden olmaktadır. Sorunun çözümü için, kapsamlı bir teşvik programıyla bu kısır döngünün kırılması ve parkın yenilenme sürecinin tekrar kendi dinamiğine kavuşturulması gerekmektedir.

***Parkta bulunan traktörlerin çok yaşlı olması nedeniyle çıkması beklenen mevzuat veya parkın yenilenmesini hızlandırabilecek destek programları yıllardır konuşulmakla beraber bir türlü pilot uygulama olarak dahi, hayata geçirilememiştir. Bu konu, geçmiş dönem Makina Sanayi Strateji Belgesi'nde belgesinde bir eylem planı olarak yer almış ve sorumlu kuruluş olarak Tarım ve Orman Bakanlığı olarak gösterilmiştir.***

### **Biçerdöver Parkının Yenilenmesi**

Traktör parkının yenilenmesi kadar önemli bir diğer husus, biçerdöver parkının yenilenmesi gerekliliğidir. İlgili standartlarda biçerdöver mekanik ömrü için 3.000 saat öngörülmektedir. Tarımda ileri ülkelerde biçerdöver yıllık çalışma saati ortalama 300 - 350 saat dolayındadır; buna bağlı olarak yıl cinsinden ömürleri 9-10 yıldır. Türkiye'de ise biçerdöverler daha çok müteahhitler tarafından bölgeden bölgeye gezerek ve birden fazla ürünün hasadında kullanıldığından, yıllık kullanım süreleri ortalama 1.200 saat kadar olmakta, dolayısıyla mekanik ömürleri 3-4 yıl içinde dolmaktadır. Teknik açıdan bu süre sonunda hurdaya çıkarılması gereken bu biçerdöverler ekonomik zorluklar nedeniyle yoğun bir bakım-onarım desteği ile hizmette tutulmaya çalışılmaktadır. Ancak bu durumda işletme giderleri (bakı-onarım, yağ-yakıt, işçilik v.b.) artmakta, ayrıca hasattaki ürün ve kalite kayıpları yükselmektedir.

Bu denli yoğun kullanıma karşılık, hâlihazırdaki parkın %23'ünü 11-20 yaş arasındaki, %29'unun ise 20 yaşın üstündeki biçerdöverlerden oluşması, acilen çözülmesi gereken bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Mekanik ömrünü doldurmuş, yaşlı biçerdöverlerle yapılan hasatta, ne kadar özen gösterilirse gösterilsin, nicesel ve nitesel ürün kayıpları kabul edilebilir seviyelerin çok üstüne çıkmaktadır.

Ülkemizde biçerdöverlerle hasadı yapılan buğday miktarı, oransal olarak yaklaşık %80 olarak kabul edilmektedir. 10 yaş ve üzerinde olup teorik mekanik ömrünü doldurmuş biçerdöverlerle (Parkın yaklaşık %53'ü), 8 milyon ton buğdayın (Yıllık 20 milyon ton buğday hasadı üzerinden, toplam biçerdöverle yapılan hasadın yarısı) hasadının yapıldığı düşünülürse, bu biçerdöverlerdeki her %1'lik önlenebilir dane kaybı, 80 bin ton buğdaya yani 2018 fiyatlarıyla itibarıyla yaklaşık 90 milyon TL'ye denk gelmektedir (Son teknoloji ve ayarları doğru yapılmış bir biçerdöverdeki dane kaybı %1'dir). Bu sadece ürün kaybının karşılığıdır. İş kaybı, kalite kaybı ve aşırı işletme giderleri, ayrıca hesap edilmelidir.

Bunun yanı sıra, aşırı yakıt tüketimleri ve yanmadaki verimsizliklerine bağlı olarak eksoz emisyon değerleri alabildiğine yükselmiş, artan arıza sıklıkları nedeniyle zaman ve iş kayıpları artmış, kaza yapma ve can güvenliği riskleri en üst düzeye çıkmış durumdadır. Bu biçerdöverlere, ne kadar çok para harcanırsa harcanırsa, yeni bir biçerdöver kondisyonu kazandırılması mümkün değildir. Öte yandan, eski teknoloji ürünü olmaları; çağdaş biçerdöverlerin hasat performansı, yeni üretim teknolojilerine uygun donanım (Hassas tarım v.s.), çevre ve insan iş güvenliği alanlarındaki üstünlüklerine sahip olmamaları da konuyla ilgili değerlendirmede dikkate alınması gereken bir diğer önemli husustur.

***Eylem: Mekanik ömürlerini çoktan doldurmuş, demode olmuş biçerdöverlerin bir teşvik programıyla hurdaya ayrılmalarının sağlanması, ülke ekonomisinde programın gerektirdiği mali yükün çok üstünde kazançlar yaratacak, ayrıca çevre kirliliği ve iş güvenliği açısından ciddi kazanımlar sağlayacaktır.***



## 5. Haksız Rekabet

### Merdiven altı Üretim

Yasal mevzuatlar çerçevesinde, sigortasız işçi çalıştıran, fatura kesmeyen veya eksik kesen, alınması zorunlu belgelere de sahip olmadan imalat yapanlar haksız rekabete neden olmaktadır. Bu gibi malların fiyatının eşdeğerine göre ucuz olması bilinçsiz tüketiciyi aldattığı gibi ekonomimize zarar vermekte ve "Türk Malı" imajının bozulmasına yol açmaktadır. Yeterli denetimin olmaması, dürüst imalatçının moralini bozmakta, onları da bu yöne sevk edebilmektedir. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı-TEPAV tarafından yapılan bir ankete göre iş yapma önündeki en büyük engel, kayıt dışılıktan kaynaklanan haksız rekabettir.

### Eylem:

- **Var olan denetim mekanizması daha da etkinleştirilmelidir. Denetimlerin sadece Bakanlık envanterine kayıtlı firmalarla sınırlı kalmadan kapsamlı bir şekilde ve periyodik olarak yapılması gerekmektedir. Kriz dönemleri hariç vergi ve SGK afları getirilmemelidir.**
- **CE işareti denetimlerinde olduğu gibi Bakanlıklar yetkili olduğu konularda rasgele dönemlerde piyasaya sevk edilen makinaların, makinanın sahip olduğu belgelere (tip onayları, standardizasyon, tarıma uygunluk belgeleri vs) uygunluğunu denetlemelidir.**
- **Denetmen sayısı kayda değer oranda arttırılmalı ve denetmenlerin düzenli eğitimine de önem verilmelidir.**

### Firma sayısının çokluğu

Genel Makine Endüstrisi	AB	Almanya	İtalya	Fransa	BK	Polonya	Türkiye
Firma sayısı (Yaklaşık)		6.400					13.000
Çalışan Sayısı (Yaklaşık)		1.000.000					220.000
Ortalama İstihdam		156					17

Girişimci Bilgi Sistemi (GBS) verilerine göre, 2017 yılında genel makine sektöründe faaliyet gösteren firma sayısı yaklaşık 13 bin, çalışan sayısı ise yaklaşık 220 bindir. Yani, firma başına düşen çalışan sayısı sadece 17'dir. Bu firmaların %60'ı mikro, %30'u küçük ölçeklidir. Almanya'da genel makine sektöründe faaliyet gösteren firma sayısı yaklaşık 6,4 bin, çalışan sayısı ise yaklaşık 1 milyondur ve firmalar ortalama 156 kişi istihdam etmektedir.

Tarım Makinaları Endüstrisi	AB	Almanya	İtalya	Fransa	BK	Polonya	Türkiye
Firma sayısı	7.245	577	1.772	546	483	563	1.170
Çalışan sayısı	173.142	39.786	28.708	17.261	7.633	17.194	23.000
Firma başına düşen ortalama çalışan sayısı	24	69	17	32	16	31	20
Toplam Ciro €, milyar	42,8	12	8,4	5	2,7	1,5	2,7
Firma başına düşen ortalama ciro €, milyon	5,9	20	4,7	10	5,6	2,6	2
Çalışan sayısı başına düşen ciro €, bin	247	304	291	285	356	87	118
İhracat, € milyar	34,6	10,2	4,5	3,2	2,1	1,2	0,7



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

Tarım makinası özelinde ise Almanya'da 577 firma 39.786 çalışanı istihdam etmekte olup, firma başına çalışan sayısı 69'dur (Tarım makinaları endüstrisinde ortalama istihdam sayısı İtalya'da 17, Fransa'da 32, BK'da 16, Polonya'da 31'dir. AB ortalaması ise 24'dür. Türkiye'de ise bu oran 20'dir). Almanya'da genel makine endüstrisinde büyük ölçekli firmalar yer alırken, görece daha küçük ve orta ölçekli firmaların yer aldığı ABD'de de firma başına düşen çalışan sayısı yaklaşık 50'dir.

Yine tarım makinaları özelinde yaklaşık değerlerle Türkiye'de 1.200, Almanya'da 577, İtalya'da 1.772, Fransa'da 546, 1,4 milyar nüfusa sahip Çin'de 2.500 imalatçı firma faaliyet göstermektedir. Almanya'daki firmalar 12 milyar €, İtalya'daki firmalar 8,4 milyar €, Fransa'daki firmalar 5 milyar €, Çin'de ise 62 milyar € seviyesinde bir ciroyu paylaşmaktadır. Yani Almanya'da birim firma başına 20 milyon €, İtalya'da 4,7 milyon €, Fransa'da 10 milyon €, BK'da 5,6 milyon €, Polonya'da 2,6 milyon € ve Çin'de 25 milyon € seviyesinde bir ciro söz konusudur. Türkiye'de ise bu değer sadece 2 milyon € seviyesindedir. Türkiye ile aynı ciro seviyesine sahip olan BK'da sadece 483 firma faaliyet göstermektedir. Çin'de faaliyet gösteren yaklaşık 2.500 firmanın 2017 yılı karı 3,5 milyar € olmuştur.

Bu konuda ölçülebilir bir diğer önemli parametre ihracat hacmidir. Almanya'nın genel makine ihracatı Türkiye'nin 17 katı, ABD'nin makine ihracatı Türkiye'nin yaklaşık 15 katıdır. Tarım makinaları özelinde de Türkiye'ye göre Almanya'nın ihracatı 15, ABD'nin ihracatı 10, Çin'in ihracatı 6 kat fazladır.

Sektörde bir firmada yetişen ustaların veya firma çalışanlarının/ortakların bir süre sonra ayrılarak maliyet odaklı ürün üretmek amacıyla yeni firma kurması neticesinde firma sayısı bölünerek artmaktadır. Bu durum, mevcut pazarın daha çok firma tarafından paylaşılması anlamına gelmektedir. Fiyat odaklı üretim yapan firmalar, kalite odaklı üretim yapan firmaların rekabet gücünün zayıflamasına yol açmaktadır. Çiftçilerimizin alım gücünün düşük olması sebebiyle bazen makinanın fiyatının cazibesi kapılıp kalitesiz, servis ve yedek parça sıkıntısı yaşayacağı makinalar aldığı veya almak zorunda kaldığı hususu maalesef bir gerçektir. Bu şartlar altında kalite odaklı firmaların araştırma-geliştirme, üretim teknolojileri, uzman insan kaynağı için gerekli yatırımları yapması zorlaşmaktadır. Bu durum aynı zamanda küresel firmaların ortaya çıkmasını da geciktirdiği gibi yurt içi ve yurtdışı pazarlarda Türk malı imajının zarar görmesine de sebep olmaktadır.

## Eylem:

- **Makine sektöründe üretim yapabilmek için segmentler bazında standartlar, asgari kriterler getirilmesi (personel, ekipman vb.) önemlidir. Segment bazında yeterlilik derecesi düşük olan firmaların yan sanayi konusunda uzmanlaşması ve ana firmalar için aksam/ parça üretimi yapması hususu sağlanmalıdır. Ana firma sayısının azalmasıyla ürün bazında ihtisaslaşma, markalaşma, katma değerli üretim, Ar-Ge gibi unsurlar için daha fazla fırsat sağlanacaktır.**
- **Firma işbirliklerini teşvik eden yasal düzenlemeler oluşturulmalıdır. Firmaların kümelenme ile bir araya gelmeleri daha fazla desteklenmelidir.**

Diğer yandan imalatçı firmalara verilen devlet desteklerinin yeknesak bir şekilde, belirli bir sistematik dışında uygulanması, desteklerin etki analizinin yapılmaması (desteklerin firmalara olan katkısının ölçülmemesi), desteklerin tam amacına ulaşmasını engellediği gibi, rekabetçi bir yapıyı da teşvik etmemektedir. Makine sektöründe gelişmiş ülkeler de bizim gibi, farklı destekleme modellerini yürütmektedir. Fakat bu modeller bir şekilde, fark yaratan firmaların desteklerden daha çok veya öncelikli olarak yararlanmasına imkân tanımaktadır. Yani bu modeller, daha katma değerli ürünlerin ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Bunlar ülkelerin sosyo-ekonomik dinamikleriyle de yakından ilgili olup kümelenme teşvikleri, sektör bazında teşvikler, rekabet düzeyi ve büyüme potansiyellerine göre devlet teşviklerinden öncelikli yararlanma, bölgesel ayrıcalıklar, kar amacı gütmeyen fon kuruluşlarının belirli sektörlerin yatırımlarını desteklemesi gibi modeller olabilmektedir.



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

## **Piyasa denetimlerinin kapsamının genişletilmesi**

Tarımsal Mekanizasyon Araçlarının Kredili Satışına Esas Deney ve Denetimlerle İlgili Tebliğ'in (Tebliğ No: 2000/37) 13. maddesi "Deney raporlarının geçerlilik süresi içerisinde Bakanlık; Kurumun, kredi kuruluşlarının veya çiftçilerin taleplerinin olması halinde veya herhangi bir şikâyete bağlı olarak ya da uygun gördüğü zamanlarda resen aracın Deney Raporuna ve varsa Ek Deney Raporuna uygunluğunun devam edip etmediğini denetler" hükmüne amirdir. BÜGEM tarafından son dönemlerde çeşitli bölgelerde bu denetimlerin başlaması olumlu bir gelişmedir. Bununla birlikte sektörün büyüklüğü ve belgeli firma sayısı dikkate alındığında henüz yeterli bir denetimin de olmadığı muhakkaktır.

***Eylem: Denetim mekanizmasının genişletilerek rasgele dönemlerde piyasaya sevk edilen makinalarla, deney raporlarının karşılaştırılması, varsa deney raporlarına aykırılıkların tespiti (İlgili firma tarafından olumsuzlukların bertaraf edilmesi) ve caydırıcı hükümlerin mevzuata konması (İdari para cezası, toplatma vb), bu amaçla bir yönetmelik hazırlanması hususu çiftçilerin korunmasının yanı sıra firmalar arası haksız rekabetin de önlenmesi adına önemlidir.***



## 6. Fuarlar

### Yurt Dışı Fuar Teşvikleri

Hedef ülke ve prestijli fuarların belirlenmesi ve bunlara yönelik ilave destekler son derece yararlı ve önemlidir. Mevzuat, her yıl belirlenen 15 hedef ülkede düzenlenecek fuarlar için özel bir destek vermektedir. Bununla birlikte her alt sektörün hedef pazarları çok farklıdır.

**Eylem: Hedef ülkeler, alt sektörler bazında seçilmelidir.**

### Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Mevzuatın Yeniden Düzenlenmesi

Kısmen yeni İzmir fuar alanı hariç, Anadolu coğrafyasındaki fuar alanlarının fiziki yetersizliği, altyapı eksiklikleri ve raylı sistemlerle entegrasyonunun olmaması sadece sektörümüzün değil, genel endüstrimizin öncelikli bir konusudur. Anadolu şehirlerimizde, Almanya'daki gibi mülkiyeti kamuya ait, modern fuar alanları mevcut değildir.

Mevcut fuar düzenleme mevzuatı (TOBB Yönetim Kurulunun 27.02.2007 tarihli ve 242 sayılı Kararına istinaden, 30.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren "Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar"), fuarcılık anlamında gelişmiş ülkelerin standartlarına ulaşmamız için yeterli değildir. Mevzuatta, otoparktan, acil çıkış kapısına, aydınlatmadan kafeterya hizmetlerine kadar birçok önemli unsur için yeterlilik kriterleri belirlenmemiş, kurallar için ucu açık, muğlak ifadeler kullanılmıştır. Birim alan için tanımlanması gereken bu unsurların yanı sıra, koridor genişliğinden, yönlendirme levhalarının nitelik ve niceliğine kadar çok sayıda unsura mevzuatta yer verilmesi elzemdir. Bunun yanı sıra mevcut mevzuat, gözetim ve denetime dair ayrıntıya da haiz değildir.

Diğer önemli bir sorun fuar sayısındaki fazlalıktır. Neredeyse yılın her haftası düzenlenen tarım fuarları nedeniyle "fuarlar konusu" sektörümüzde her zaman önemli bir gündem maddesi olmuştur. Yeterli katılımcı veya ziyaretçi sayısına ulaşmayan fuarlar, her iki kesimi de mağdur etmektedir. Fuar harcamaları olarak sadece stand ücretleri akla gelse de, stand ücretlerinin iki katına varan oranlarda bir bütçe, katılımcıların iaşe ve ibate giderleri, stand dekorasyon, ürün nakliye giderleri için harcanmaktadır. Dolayısıyla firmaların fuar masrafları çok ciddi rakamlara ulaşmaktadır.

Fuarcılık konusunun disipline edilmesi amacıyla aşağıdaki eylem maddeleri dikkate alınmalıdır.

- **"Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar" mevzuatı, gelişmiş ülkelerin bu konudaki çalışmaları da incelenerek, denetim, güvenlik, aydınlatma vb birçok unsuru kesin kurallara bağlayarak STK'larla eşgüdüm içinde yeniden belirlenmelidir.**
- **Çadır alanlarda fuar düzenlenmesi için yangın, fırtına gibi etmenler de dikkate alınarak asgari kriterler oluşturulmalıdır.**
- **Fuar firmaları için yeterlilik kriterleri ve akreditasyon sistemine geçilmelidir.**
- **Sektörü en iyi tanıyanlar olarak, fuar düzenlenmesi konusunda TOBB izni öncesi ilgili sektör paydaşı STK'ların görüşleri alınmalıdır.**
- **Konunun daha detaylı tartışılması adına TOBB tarafından en kısa zamanda bir çalıştay gerçekleştirilmelidir.**





## 7. İhracatımızı Artırıcı Eylemler

Bazı büyük firmaların yanı sıra orta ve küçük ölçekli firmaların bu kapsamdaki temel sorunlarından biri kurumsal yapılarındaki bilgi ve insan kaynağı eksikliğidir. Bu nedenle firmalar, bilinçli ve planlı bir şekilde yurt dışına açılmamakta, devlet tarafından verilen destekleri etkin bir biçimde kullanamamaktadır. Bu majör ölçekteki sorunun yanı sıra çeşitli minör sorunlar da söz konusudur. Özellikle bir kısım firmaların ihracatındaki bir diğer önemli sorun, ürünlerin, sektör dışında faaliyet gösteren firmalar tarafından ihraç edilmesidir. Bu durum hem marka tanınırlılığını imkânsız kılmakta, hem de ihracatta sürekliliğe engel olmaktadır. Yine sektörde önemli bir sorun, fason ihracattır. Ekipman imal eden bazı firmalar, imal ettikleri makinaları yurt dışından siparişi veren firmanın etiketi ile bu kuruluşlara göndermekte ve alıcılar bu makinaları kendi markaları ile dünyanın çeşitli ülkelerine satmaktadır. Bu yöntemle gerçekleşen ihracat rekabetçi kalite ve teknolojiye sahip olunmasına rağmen imalatı yapanın markasının tanınmasını engellemektedir. Diğer taraftan makina imalatı yapan bazı firmaların tanıtım konusuna yeterince önem vermediği, yurt dışı fuarlara katılmadıkları, yabancı sektörel dergilerde dahi tanıtım yapmadıkları da görülmektedir. Bu aksaklıkların aşılabilmesi için öncelikle firmaların bilinçli ve uzun vadeli planlarla ihracat faaliyetlerini kurgulamaları gerekmektedir. Ek olarak, firmaların yurt dışı rakiplerinin durumlarını kontrol altında tutmaları, teknolojik gelişmeleri takip etmeleri, hedef pazarlarındaki tarım ve tarım destekleri konularını iyi izlemeleri de önem taşımaktadır. Bu amaçla yetişmiş insan kaynaklarına ve uzun vadeli planlama yapabilen bakış açısına ihtiyaç vardır.

### Ticaret Müşavirliklerimizin Yeniden Yapılandırılması

İhraç pazarlarımız için büyük öneme haiz olan Ticaret Müşavirliklerimizin Türkiye’de faaliyet gösteren bazı yabancı ülkelerin ticaret ofisleri gibi modeller örnek alınarak yeniden yapılandırılması çok önemlidir.

**Eylem: Mevcut hali ile personel yetersizliğinden dolayı fazla bir işlevi olmayan bu müşavirliklerin, başta en çok makina ithalatı yapan ülkelere başlanmak üzere konularında uzman yerel ülke vatandaşları ile (avukat, dış ticaret uzmanları, tercüman, mali danışman vb) yapılandırılması, bu uzmanların görev yaptıkları ülkelerde “lobi faaliyetleri, sektörel pazar araştırması, hukuki ve mali danışmanlık, potansiyel alıcılar ile ihracatçılarımızı eşleştirme, ihale ve direkt talepleri takip etme ve ilgili kurumlara duyurma, mihmandarlık” gibi konularda aktif çalışması son derece önemlidir.**

### Marka imajı ve tanıtım eksikliği

Ekipman imal eden bazı firmalar, imal ettikleri makinaları yurt dışından siparişi veren firmanın etiketi ile bu kuruluşlara göndermekte ve alıcılar bu makinaları kendi markaları ile dünyanın çeşitli ülkelerine satmaktadır. Bu durum, rekabetçi kalite ve teknolojiye sahip olunmasına rağmen imalatı yapanın markasının tanınmasını engellemiştir. Ayrıca araya giren kuruluşların kar olarak ekledikleri marjlar dolayısıyla, ihraç fiyatları oldukça düşük kalmış ve imalatçı da çok düşük karlarla çalışmıştır. Bu arada makina imalatı yapan bazı firmaların tanıtım konusuna yeterince önem vermediği, yurt dışı fuarlara katılmadıkları, yabancı sektörel dergilerde dahi tanıtım yapmadıkları görülmektedir.

Eylem:

- **Firmaların dış ticaret şirketleri çatısı altında bir araya gelmeleri daha fazla teşvik edilmelidir. Bu amaçla farklı enstrümanlar geliştirilmeli, ayrıca pazar araştırma, fuar katılım gibi mevcut desteklerde bu işbirliklerine avantaj sağlanmalıdır.**
- **Sektörde faaliyet gösteren KOBİ’lerin özellikle pazarlamaya yönelik olarak eğitim ve danışmanlık programları ile desteklenmesi kritik düzeyde önem arz etmektedir. Uluslararası pazarlara yönelik olarak “pazarlarla iletişim kurulması, pazarlarla iletişim araçlarının belirlenmesi (özellikle**



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

**enformasyon teknolojilerinin etkin ve verimli kullanımı) ve bu araçların dünya standartlarında yönetilebiliyor olması" ihracatçılarımızın uluslararası pazarlardaki başarısının anahtarı olacaktır. Bu aşamada, makine ihracatçılarımızın kalite işareti kullanmaya teşvik edilmesi ve uluslararası pazarlarda tanıtımının yapılması gerekmektedir.**

- **Sektörün tanıtımı için fon tahsis edilerek (Kapatılan Makine Tanıtım Grubu yapılanmasında olduğu gibi), faaliyet yapma imkânı sağlanmalıdır.**

## Eximbank Destekleri

Akreditif ile mal satmanın mümkün olmadığı Afrika gibi bazı pazarlar son derece risklidir.

**Eylem: Makine ithalatı yapan riski yüksek ülkeler "hedef ülke" statüsüne alınarak, risklerin çift taraflı paylaşımına yönelik özel anlaşmalar yapılmalı ve ihracatçıya yönelik ülke kredisi sağlanmalıdır.**

Çeşitli ülkelerde alıcılar vadeli ödeme talep etmekte olup rakibimiz ülkelerin Eximbankları kendi ülkeleri lehine bu imkânı sağlamaktadır.

**Eylem: Türk Eximbank'ın da "orta ve uzun vadeli alıcı kredisi" uygulamasını başlatılması önemlidir.**

Tütün, pamuk vb ürünler üretip, takas (barter) karşılığı tarım makinası ithal etmek isteyen ülkeler mevcuttur.

**Eylem: Sektörün takas karşılığı ihracat yapabilmesi için ülkeler arası, bakanlıklar nezdinde ikili anlaşmalar yapılmalıdır. Bu durumda malın bedeli ihracatçıya ödenmeli, ihracat karşılığı alınacak olan emtialar için TMO gibi kuruluşlar bu anlaşmalara dâhil edilmelidir.**



## 8. AR-GE'ye kaynak ayrılamaması ve Kamu-Üniversitesi-Sanayi İşbirliği

Sektörümüzde yeterli Ar-Ge çalışması yapılamamaktadır. Devletin Ar-Ge desteklilerinden de faydalanma oranı oldukça düşüktür. Bunun da en önemli nedeni bürokratik işlemlerin oldukça zahmetli ve uzun bir süreç almasıdır. Bütün bu mevzuatın yanı sıra firmalar arasında, bünyesinde hiç mühendis istihdam etmeyen veya varsa da bunları daha çok atölye şefi veya müdürü niteliğinde kullanan, imal edilen makinanın geliştirilmesi, mühendislik hesap ve imalat resimlerinin hazırlanması konusunda hiçbir mühendisi bulunmayan firma sayısı oldukça fazladır. Bu konuda diğer bir sorun yetişen mühendislerin kalitesidir.

Ar-Ge için önemli bir yöntem olarak gördüğümüz ama bir türlü yeterli seviyeye gelemeyen kamu-üniversite-sanayi işbirliğine özel bir önem verilmelidir. Üniversite-Sanayi işbirliğinde "Ne yapılması gerektiği" konusunda fikir birliği sağlanmasına rağmen, "Nasıl yapılması gerektiği" konusunda bir gelişme kaydedilememiştir. Akademisyenlerin bazen "bir şey yapmak" yerine "bir şey olmayı" tercih etmeleri, sanayicinin ise bazen kısa vadeli çözümler ile yetinmesi, günü kurtarma telaşı ve uzun vadeli planlar yapmaması, taraflar arası sinerjinin yaratılmasına engel olmaktadır.

### Eylem:

- **Bürokratik engelleri olmayan ve ürün geliştirme sürecinde araştırma hızını kesmeden sonuca varılmasını teşvik eden Ar-Ge destekleri devreye sokulmalıdır.**
- **Ar-Ge konularında Üniversite-Endüstri işbirliğini teşvik etmek üzere çalışmalar yapılmalıdır. Bu konudaki mevzuat sade, uygulanabilir ve teşvik edici olmalıdır.**
- **Ar-Ge konularında Üniversite-Endüstri işbirliğine daha yüksek oranlarda proje hibe desteği verilmelidir.**
- **Ar-Ge destekleri, sanayiye uygulanabilir ve katma değer yaratacak projeler için verilmelidir. Proje ortakları arasında imalatçı firmaların yer alması şartı getirilmelidir.**

## 9. Kalifiye eleman eksikliği, teknik eleman istihdamında eksiklikler

Tarımsal mekanizasyon sektöründe de diğer birçok imalat sektöründe olduğu gibi kalifiye ve ara eleman eksikliği had safhadadır. Mesleğe sevgiden veya cazip olmasından değil de zorunluluk, ihtiyaç gibi sebeplerle mesleğe atılan gençler istenilen seviyelere gelememekte, verimsiz olmaktadır. Bu sebeple de zaten az olan kalifiye elemanlar firmalar arasında çok sık transfer yapmakta, bu durum verimi düşürmektedir. Kalifiye elemanların firma değiştirmesi ile imalatı yapılan makinalarla ilgili fikri hakların ihlali de söz konusu olabilmektedir. Bu durum haksız rekabete neden olmaktadır. Meslek liseleri, mevcut eğitim sistemiyle öğrencilere gerekli mesleki eğitimi verememektedir. Siyasi tartışmaların gölgesinde kalan meslek liselerine ilginin azalması “işsiz çok, çalıştıracak eleman yok” açmazına sebep olmaktadır. Organize sanayi bölgelerinde nitelikli eleman ilanından geçilmemekte, 5 kaynak ustası bulamayan işletmelerin kapısına 150 üniversite mezunu iş başvurusu için gelmektedir.

Firmalar arasında, bünyesinde hiç mühendis istihdam etmeyen veya varsa da bunları daha çok atölye şefi veya müdürü niteliğinde kullanan, imal edilen makinanın geliştirilmesi, mühendislik hesap ve imalat resimlerinin hazırlanması konusunda hiçbir mühendisi bulunmayan firma sayısı oldukça fazladır. Bu konuda diğer bir sorun yetişen mühendislerin kalitesidir. ABD ve AB ülkelerindeki üniversitelerdeki “Tarım Eğitim Programları” incelenmelidir. Ziraat Fakültelerinden her mezun olana verilen “Ziraat Mühendisi” unvanı sistemi terk edilmeli; zooteknist, bahçeci, entomolog, tarım ekonomisti vb. mezun olunan 4 yıllık lisans programına bağlı olarak farklı unvanlarla mezunlar verilmelidir. Dünyada başka uygulaması görülmeyen bu sistemde ziraatın her alanında tam anlamıyla ihtisas sahibi bir öğrencinin yetiştirilmesi mümkün değildir. Sektörün ihtiyacı hem makine imalat ve yapı alanında hem de makine kullanımı ve işletmeciliği alanında yetişmiş hakiki manada ziraat mühendisi unvanına sahip kişilerdir. Bu eğitim sırasında teorik bilgilerin yanında pratik tecrübe için uzun dönemli fabrika ve çiftlik stajları uygulanmalıdır. Şüphesiz mühendis istihdamı bazı KOBİ’ler için önemli bir maliyet getirmektedir. Ancak imal ettiği makinaları devamlı olarak geliştirmeyen firmaların, sadece düşük fiyatla pazardaki konumlarını devam ettirmeleri mümkün gözükmemektedir. Alıcı, eskiye nazaran çok daha bilinçli olup, makinanın verimliliğini, uzun dönem arızasız çalışmasını, güncel teknolojilere sahip olup olmadığına, fiyattan daha fazla önem vermektedir. Bu konuda bir diğer dikkat çekilmesi gereken husus küreselleşen dünyada ve AB ilişkileri çerçevesinde üretim sistemlerini bilen, alternatif çözümler üretebilen sektör mühendislerine olan ihtiyaçtır.

Eylem:

- **Özel istihdam stratejileri geliştirilmeli, bölgelere, konulara ve sektörlere göre alt politikalar uygulanmalıdır.**
- **Meslek liselerinin, asgari mesleki eğitimi vermesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.**
- **Meslek okullarının üniversitelere göre cazibe merkezi haline getirilmesi için politikalar üretilmelidir.**
- **İstihdam teşvikleri, nitelikli işgücü istihdamına odaklanmalıdır.**
- **İlköğretim mezunu gençlerin sanayi, bilişim ve hizmet sektörüne eleman yetiştiren Meslek Liseleri’ne girmelerinin desteklenmesi, staj olanağı sağlayarak, bilgi, beceri ve yeterliliklerinin artırılması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla lanse edilmiş olan “Meslek lisesi, memleket meselesi” gibi öncü programların arttırılması sağlanmalıdır.**
- **Sanayi Odaları öncülüğünde başlayan “Okul-Sanayi Eğitim Programları-OSEP” daha fazla öğrenciyi kapsayacak şekilde geliştirilmelidir. Bu amaçla Sanayi Odaları öncülüğünde İŞKUR, KOSGEB ve Üniversite gibi kurumların işbirliği düzenlenecek kısa vadeli “mesleki eğitim kursları”**



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

**programları ve uzun vadeli meslek lisesi öğrencilerine yönelik, işletmelerde pratik, okullarda teorik eğitim verilmesi programları yaygınlaştırılmalıdır.**

- **İstihdam üzerindeki vergilerin rekabet ettiğimiz ülkelerle aynı seviyelere getirilmelidir.**
- **Çıraklık eğitim merkezleri desteklenmelidir.**
- **Firmalar, mutlaka organizasyonlarını nitelikli personel ile takviye etmelidirler. Bu amaçla KOSGEB nitelikli eleman destekleri geliştirilmelidir.**
- **Ziraat Fakültelerinin eğitim-öğretim sistemi yeniden yapılandırılmalı, bu amaçla AB ve ABD ülkelerindeki Tarım Eğitimi ve Tarım Mühendisliği Eğitimi model alınmalıdır.**
- **İşletmelerin bünyesinde çıraklık eğitim merkezi kurması teşvik edilmeli, bu amaçla sigorta ve vergi yükümlülükleri için muafiyetler getirilmelidir.**
- **Sanayi üniversite işbirliğini geliştirmek amacıyla; bölümlerin döner sermayelerden aldıkları payın, bu sistemi angarya olmaktan çıkarıp daha fazla teşvik eden bir yapıya kavuşturulması amacıyla yeniden gözden geçirilmesi önemlidir.**
- **Akademisyenlerin çalıştıkları kurumdan izin alarak, belirli sürelerle üniversite dışında sanayide çalışma olanağının sağlanması konusu tartışmaya açılmalıdır.**



## 10. Yüksek Öğrenim Dışındaki Tarımsal Eğitimde Yeniden Yapılanma İhtiyacı

Ülkemizde geçmişte, 40'lı yıllarda öğrencilerin köylerde kalmalarının teşvik edilmesi ve tarımın teknik bir biçimde yapılması amacıyla açılan ve dönemin Tarım Bakanlığına bağlı bir şekilde faaliyet gösteren Teknik Ziraat Okulları, 60'lı yılların sonundan itibaren bu okulların bazılarının yapısında değişikliğe gidilmesi ile önce Ziraat Meslek Lisesine, sonra Makinist Okuluna ve en sonunda, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Tarım Meslek Lisesi'ne dönüşmüşlerdir. Ziraat okullarının yanı sıra, çeşitli dönemlerde ve yerlerde, mesela Göyhöyük'de, Türk – Alman Eğitim Merkezi kurulmuş ve köylünün tarım alet ve makinelerini kullanım ve bakımını öğrenmesi amaçlanmıştır. Günümüzde ise mesleki ve teknik eğitimde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 50'nin üzerinde okul söz konusudur. Bunların 17 tanesinde ise, tarım makineleri bölümü bulunmaktadır.

Diğer yandan günümüzde tarımsal eğitimler bu okullarla da sınırlı değildir. Mesela, Tarım ve Orman Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı çiftçi eğitimine yönelik kurslar düzenlemekte, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Söke Ziraat Üretim İşletmesi Tarımsal Yayım ve Hizmet içi Eğitim Merkezi (TAYEM), Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı olarak 70'li yıllardan beri faaliyet göstermektedir. Tarımsal eğitimler, Tarım Bakanlığı dışındaki kurum ve kuruluşlar tarafından da veriliyor. Mesela, Kalkınma Bakanlığı GAP ve KOP İdaresi de, çiftçilere yönelik eğitimler düzenlemektedir. Belediyelerin de bu yönde faaliyetleri olduğu bilinmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü bile, sürüş güvenliği konusunda birçok bölgede çok önemli çalışmalar yürütmeye devam etmektedir.

Bununla birlikte, Ülkemizin tarım eğitiminin çağın gereğine uygun olarak yeniden organize edilmesi kaçınılmaz görünmektedir. TARMAKBİR olarak, bu konuda Almanya'da faaliyet gösteren Deula'nın, bir model olarak incelenmesinde büyük bir fayda görüyoruz.

Tam adı "Bundesverband der Deutschen Lehranstalten für Agrartechnik" yani "Alman Tarım Teknolojileri Eğitim Enstitüleri Birliği" olan Deula, 80 yılı aşan bir maziye sahiptir. Zamanında devlet eliyle kurulan ama sonradan kamuya devredilen kurum, yerel yönetimler, çiftçi birlikleri, sektörel sivil toplum kuruluşları, ilgili bakanlıklardan oluşan bir danışma kurulu aracılığı ile yönetilmektedir. Almanya'nın çeşitli bölgelerinde ve eyaletlerinde tarımsal faaliyetlere dair mesleki eğitimler veren Deula, eğitimleri, 13 bağımsız enstitüsü aracılığı ile vermektedir. Bu enstitülerde her yıl yaklaşık 80 bin öğrenci, açık alanlar hariç toplam 80 bin metrekarelik bir kapalı alanda, yaklaşık 2 bin istasyonda, tarımsal faaliyetlere dair mesleki eğitim almaktadır. Deula, esas olarak 3 seviyede tarımsal eğitim hizmeti vermektedir. Bunlar, tarımsal mekanizasyon araçları için "operatör eğitimleri (orta öğretim seviyesindeki gençler, çiftçi adayları)", "ileri seviye (profesyoneller için) operatör eğitimleri" ve "eğiticilerin eğitimi" şeklinde gerçekleşmektedir. Deula'da, çok çeşitli tarımsal mekanizasyon konularında (mazot tasarrufu, bitki koruma ürünleri uygulama tekniği optimizasyonu, biçerdöver operatörlüğü, kendi yürür yeşil yem hasat makineleri operatörlüğü, gübre serpme makinelerinde dağıtım testi, şeritvari toprak işleme, paralel sürüş sistemleri, modern hayvancılık uygulamaları, yükleme emniyeti, motorlu testere, kaynak tekniği eğitimleri vb) eğitimler ve çeşitli kurslar verilmektedir. Bazı eğitimler, şirketlere özel de olabilmektedir. Eğitimler sonunda uluslararası seviyede geçerli bir katılım belgesi veren Deula bünyesinde 260 uzman eğitici görev yapmaktadır. Yaklaşık 45 milyon € değerinde bir araç/makine parkına sahip olan Deula'da katılımcılar için bir de misafirhane mevcuttur. Sahada mekanizasyon eğitimi için, yağmurlama düzenekli (dört bir yanı ve üstü kapalı) tarlaya bile sahip olan Deula, uluslararası işbirliğine açık bir yapıda faaliyet göstermektedir.

Deula'ya yetkin bir çiftçi olmak üzere gelen bir genç, Deula'nın kapısından mutlaka bir "altın bilezikle" çıkmaktadır. Tarım konusuna yatkınlığı olmayan bir genç, farklı bir meslekte şansını deneme fırsatı



# TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri  
İmalatçıları Birliği

Meşrutiyet Cad. No: 31/6 06420 Kızılay ANKARA  
T: 0 (312) 419 37 94 (3 hat) F: 0 (312) 419 37 53  
[www.tarmakbir.org](http://www.tarmakbir.org)

bulabilmekte; mesela belediye hizmetleri, otomotiv veya lojistik sektörü için kalifiye eleman olma konusunda eğitimler alabilmektedir. Deula'nın bünyesinde, iş makinaları operatörlüğünden, motosiklet ehliyetine kadar onlarca farklı konu ve belgelendirme hizmeti söz konusudur.

***Eylem: Ülkemizde köyden kente göçün önlenmesi, sahada (tarlada, çiftlikte) çalışacak bilgili bir neslin yaratılması, gençlerin meslek sahibi olması ve bu kapsamda üniversiteli işsizler sınıfı yaratmak yerine, kalifiye eleman ve operatör sınıfı oluşturulması, bütün bu iyileştirmelerin yanı sıra, tarımın geleneksel değil bilimsel metodlarla yapılması adına tarımsal eğitim sisteminde bir reforma ihtiyacımız olduğu ortadadır. Bu cümleden olarak, DEULA modeli veya benzeri modeller dikkate alınarak, kendi modelimizi yaratmamız adına, Bakanlığın da desteğini alarak bir eylem planı hazırlanmasında ülke menfaati görülmektedir.***